

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ РОДОВОГО ТА БЕЗПОСЕРЕДНЬОГО ОБ'ЄКТІВ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ ВБИВСТВА, ВЧИНЕНОГО НА ЗАМОВЛЕННЯ

Д.І. Лопашук

*здобувач кафедри кримінального права та процесу
ВНЗ «Національна академія управління»*

Постановка проблеми. Дослідження наукових підходів до розуміння родового та безпосереднього об'єктів складу злочину вбивства, вчиненого на замовлення, як обов'язкового елементу, який визначає характер злочину, його суспільну небезпеку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ця проблема в українській юридичній науці та в правовій літературі не висвітлювалася взагалі.

Мета дослідження. В науковому аспекті проаналізувати наукові підходи до розуміння родового та безпосереднього об'єктів складу злочину вбивства на замовлення для подальшого використання їх результатів при формуванні методики документування, розкриття і розслідування цього виду злочину.

Основні результати дослідження. Об'єкт є обов'язковим елементом будь-якого складу злочину, в тому числі і вбивства, вчиненого на замовлення, оскільки він визначає характер злочину, його суспільну небезпеку [16, с. 38]. А, як ми знаємо, кожне злочинне діяння по суті своїй передбачає посягання на певні суспільні відносини (об'єкт), завдання їм істотної шкоди або ставить їх під загрозу заподіяння такої шкоди [32, с. 52]. Виходячи з цього, необхідно констатувати, що злочинне діяння неможливе без об'єкта, проти якого воно спрямоване.

Правильне вирішення питання про об'єкт має важливе теоретичне і практичне значення. Саме він дозволяє визначити соціально-політичну суть злочину, в'яснити його суспільно-небезпечні наслідки, сприяє правильній кваліфікації діяння, а також розмежування його від суміжних складів злочину. Об'єкт має також суттєве значення для визначення самого поняття злочину, є вихідним при класифікації злочинів, побудови системи Особливої частини Кримінального кодексу тощо [9, с.32; 34, с.29]. Визначення того, на який конкретно об'єкт спрямоване злочинне посягання забезпечує правильну кваліфікацію діяння, точне застосування кримінального закону [43, с.45]. Це підтверджується образним висловлюванням В.М. Кудрявцева, що «встановлення об'єкта злочинного посягання служить нібито попередньою програмою для

вибору тієї групи суміжних складів, серед яких потрібно буде вже більш детально шукати необхідну норму [30, с.89].

Щодо родового об'єкта вбивства в цілому, то є такі твердження, що ним є відносини: з охорони від злочинних посягань одного із об'єктів кримінального права – особи людини [45, с.187; 46, с.174; 39, с.15-16; 21, с.141-196, 18, с.146-147; 31, с.189; 22, с.138; 48, с.108-109; 27, с.41]; які визначають суспільні властивості особи: її громадянство, вік, освіту, ім'я, місце мешкання, роботи та багато ін. [25, с.139-140]; з охорони життя і здоров'я особи [26, с.293]. Існує думка, що об'єктом даної категорії злочинів, виступає особа людини у всьому різноманітті її властивостей, якостей і проявів [27, с.129]. Презумується, що родовим об'єктом злочинів, які розглядаються є людина як суб'єкт суспільних відносин і носій особистих цінностей – життя, здоров'я, статевої недоторканості, волі і гідності [14, с.128]. Також відзначається, що родовим об'єктом цих злочинів є охорона благ, якими наділена особа, а саме життя, здоров'я, свобода, гідність тощо (мова йде про сукупність благ, що складають вищу цінність не тільки для особи, але й для суспільства [27, с.210]). Є думка, що родовим об'єктом цієї групи злочинів є особлива цінність життя і здоров'я, волі і гідності, недоторканості і безпека людини, оскільки ці блага становлять необхідну біологічну і соціальну основу всіх інших її особистих благ [47, с.139]. Існує твердження, що родовим об'єктом злочинів проти життя є суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони життя іншої людини [1, с.107-108].

Проте аналіз окреслених нами вище точок зору з приводу родового об'єкта злочинів, що відносяться до групи вбивств викликає певні сумніви щодо їх вирішеності та обґрунтованості. Так, не викликає захоплення позиція першої групи авторів (М.Д. Шаргородського, П.П. Осипова, А.А. Піонтковського, Н.Д. Дурманова, С.В. Бородіна, Ю.І. Ляпунова, В.В. Сташиса). Ця позиція в принципі визнає об'єктом цієї групи злочинів потерпілого – особу людини, що суперечить концепції об'єкта як відповідних суспільних відносин. Не можна погодитися з поглядами на родовий об'єкт і прибічників другої точки зору, зокрема, М.Й. Коржанського та інших, які пов'язують спеціальний об'єкт цієї групи злочинів (суспільні відносини) з суспільними властивостями особи. Наша думка узгоджується з тим, що кримінальне законодавство охороняє життя будь-якої особи незалежно від її соціального положення, статусу, громадянства, віку, освіти, імені тощо. Не позбавлена суперечностей точка зору і третьої групи вчених, зокрема, М.П. Короленка та ін., адже життя і здоров'я можна розглядати як біологічний процес або соціальну категорію, що саме мають на увазі прибічники такого твердження, з їх позиції не зрозуміло. Крім того, на державу покладається обов'язок створити умови для забезпечення охорони життя особи. Це свідчить лише про те, що мають охоронятися умови, що забезпечують життя, а стосовно іншої групи злочинів – здоров'я від злочинних посягань на відповідні суспільні відносини. Не позбавлено недоліків висловлювання стосовно родового об'єкта досліджуваного злочину, зокрема, А.І. Коробєєва та інших, оскільки тут об'єкт злочину ототожнюється з потерпілим, а не суспільними відносинами, які в дійсності поставлені під охорону кримінального закону. В контексті зазначеного

різноманіття її властивостей, якостей і проявів не може ототожнюватися з об'єктом злочину (суспільними відносинами, на які вчинено посягання). Не можна погодитися з поглядами на родовий об'єкт досліджуваного злочину п'ятої групи авторів (Ю.В. Александрова, С.С. Яценка), оскільки людина не може бути об'єктом (суспільними відносинами), хоча і є суб'єктом суспільних відносин і носієм особистих цінностей. Людина може бути або суб'єктом, потерпілим, а не предметом чи об'єктом злочину (суспільними відносинами, на які вчинено посягання злочинного діяння). Важко погодитися з думкою шостої та сьомої групи авторів на уподобання родового об'єкта, досліджуваного складу злочину (Л.Л. Круглінова та С.С. Яценка і С.Д. Шепченка), оскільки вони в кінцевому рахунку є речовим об'єктом цієї групи злочинів та невід'ємні від людини блага, що складають вищу або особливу цінність.

Отже, виходячи з вищевикладеного, необхідно зазначити, що суть проблеми полягає в тому, що відносини, речі, інтереси, суб'єкти, блага, потерпілі – це різні поняття, а відхід законодавця від формулювання об'єкта як суспільних відносин свідчить, як вірно зазначає В.К. Матвійчук, про незавершеність дослідження і визначення об'єкта злочину, в тому числі – родового і безпосереднього [33, с. 102].

Ураховуючи викладене, спробуємо з'ясувати зміст суспільних відносин як об'єкта злочину, в тому числі і родового об'єкта. Загальновідомо, що у людей виникають потреби. Як не існує «людини взагалі», а є лише конкретна людина, так само й потреби не існують самі по собі, це завжди потреби конкретної людини [33, с. 102]. Потреби завжди усвідомлюються людиною, їм надається конкретне сенсове забарвлення, пов'язане із своєрідністю інтересів певної людини, її фізичними і психологічними особливостями і смаками [33, с. 102]. Ці потреби можуть бути матеріальними (фізичними), духовними і соціальними, особистими, колективними, громадськими, розумними, нерозумними [33, с. 102]. Оскільки потреби – це прояв необхідності певних благ, бажання володіти ними, відчуття нестачі, якщо бажання залишається незадоволеним, то блага – це все те, що задовольняє наші потреби [33, с. 102]. З метою задоволення потреб певними благами, як вірно зазначає В.К. Матвійчук, людина вступає з іншими людьми, юридичними особами в стосунки (відносини), щоб їх зберегти, виробити тощо [33, с. 103]. Зазначені відносини, на наш погляд, стають корисними як для людини, так і для суспільства. При посяганні злочин перетворює ці відносини на об'єкт злочину [33, с. 103]. Усі відносини соціалізовані, усупільнені щодо певних благ [33, с. 103]. Проте, на наш погляд, цього не досить у з'ясуванні родового об'єкта досліджуваного злочину. В цьому контексті слід погодитися з думкою, що існує в кримінально-правовій літературі з приводу відношення до родового об'єкта, де ним виступає особа людини і, що з нею згодні більшість сучасних криміналістів із числа тих, що активно займаються цією кримінально-правовою проблемою [11, с.41-42].

Важливо звернути увагу на те, що, як правило, правознавці намагаються уникнути науково обґрунтованої правової симантизації цього, безумовно, правового поняття, хоча і визнають при цьому деяку доктринально-правову проблематичність його з'ясування [11, с. 42]. Так, Т.В. Кондрашова зазначає,

що «...не можуть бути названі особою аніцифали і, так звані, «мауглі» і «тарзани», оскільки вони не володіють і не можуть володіти ні другою сигнальною системою, ні здатністю до аналізу. І, все-таки, позбавлення їх життя, безумовно, розцінюється російським законодавством як убивство [28, с. 9]. С.І. Нікулін намагається розширити аналізоване категоріальне правове поняття і вважає, що особа – це індивід (*homo sapiens*), але й як істота соціальна, як учасник (суб'єкт) тих або інших суспільних відносин [7, с. 20]. З ним майже повністю солідаризуються С.В. Бородін [8, с. 27-28], М.І. Ковальов і Н.О. Ниркова [10, с. 16]. Б.С. Нікіфоров зазначав, що неможливо відділяти інтереси особи від неї самої, а потім виводи особу за межі суспільних відносин [35, с. 83]. На його думку, нерозривний зв'язок між учасниками суспільних відносин і суспільними відносинами як такими, як раз і дозволяє визначити об'єкт кримінально-правової охорони саме через характеристику особи людини [19, с. 102]. Проте, на моє переконання єдність суспільних відносин і особи зовсім не означає їх взаємного поглинання [35, с. 83]. В.П. Тугарінов прямо вказав, що властивість бути особою притаманно людині як біологічній істоті, а як соціальній істоті, тобто соціально-історичній особі як сукупності суспільних відносин [42, с. 43]. Поняття «людина» і «особа» розрізняються між собою також і в тому відношенні, що поняття «людина» є поняття природно-суспільне, а поняття «особи» є поняття соціальне, тобто воно зв'язано не з фізичним буттям людини, а з його певними соціальними властивостями [42, с. 43]. Особа – це людина, взята в сукупності тих властивостей (якостей), які виробляються в неї в процесі взаємовідносин із суспільством [42, с. 43]. Дещо незвичайну точку зору висловлював у свій час М.Ф. Озріх, який відзначав, що в людини немає автономно діючої біологічної або соціальної суті – біологічне проявляється в соціальному перетвореному вигляді: перше діалектично знижується другим, субординується в загальній системі при домінуванні соціального [38, с. 32-33]. Оригінальну позицію, на нашу думку, в цій дискусії зайняв О.Ф. Шишов, підтримуючи вказаних авторів і настоюючи на тому, що особа являє собою не тільки біологічне, людську істоту, але й являється суттю суспільних відносин, виробником і носієм соціальних цінностей, суб'єктом трудової діяльності, спілкування і пізнання [6, с. 17]. Разом з тим він, стверджує, що у філософській літературі існує думка, яку поділяють окремі представники юридичної літератури, згідно якої не кожна людина є особою [6, с. 18]. Відомий російський філософ В.П. Тугарінов прямо заявляє, неможливо безапеляційно всіх людей без виключення вважати особами, особа повинна володіти рисами, які притаманні тільки дорослій і психічно нормальної людині [42, с. 88]. На переконання Є.В. Ільєнкові, особа виникає лише тоді, коли індивід починає самостійно як суб'єкт здійснювати зовнішню діяльність за нормами і еталонами, що задані зовні, – тією культурою, в лоні якої він просинається до людського життя, до людської діяльності [23, с. 398].

Виходячи із структурних елементів об'єкта злочину: 1) суб'єктів або учасників суспільних відносин; 2) соціального зв'язку (суспільно значуща діяльність) як зміст відносин; 3) предмета суспільних відносин та теоретичних

положень, що викладені нами вище можна ще при наведенні певних доводів запропонувати визначення родового об'єкта злочинів проти життя.

Таким чином, приймаючи до уваги вищевикладене, беручи за основу, що під родовим об'єктом злочину розуміють частину загального об'єкта, який представляє собою групу однорідних або тотожних суспільних відносин, на які посягає однорідна група злочинів [37, с.87], можна запропонувати наступне визначення родового об'єкта у вбивствах, вчинених на замовлення: «Це суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони життя іншої людини». Таке визначення родового об'єкта аналізованого складу злочину зумовлене чинним законодавством, яке встановило певні межі кримінально-правової відповідальності для цього виду відносин.

Тепер зупинимось на короткому дослідженні безпосереднього об'єкта складу вбивства, вчиненого на замовлення.

У наукових публікаціях не завжди чітко визначається безпосередній об'єкт злочину. Так, одні автори під об'єктом злочину вбивство на замовлення розуміють – право людини на життя [24, с.33-34; 48, с.1-2], другі – стверджують, що ним є суспільні відносини охоронювані кримінальним законодавством, які забезпечують своєю наявністю право будь-якої (тобто абстрактної) людини на власне життя, у біологічному його розумінні [20, с.55], треті наполягають, що об'єктом цього злочину є життя людини не як такої самої по собі, а саме в сенсі сукупності суспільних відносин [4, с.478]; четверті – відносять до нього право на життя (посягання на права особи), а не суспільні відносини [5, с. 38]; п'яті вважають, що об'єктом цього злочину є тільки жива людина [17, с. 9]; шості переконані, що об'єктом злочину є суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони життя іншої особи [1, с.107], сьомі – впевнені, що об'єктом вбивства на замовлення є життя [3, с. 41; 40, с.75]; восьмі – обґрунтовують, що об'єктом вбивства на замовлення є життя людини [12, с.39]; дев'яті – наполягають, що об'єктом цього злочину є суспільні відносини, що забезпечують безпеку життя людини [2, с.105]; десяті – описують, що ними є суспільні відносини, які забезпечують життя людини [49, с. 23]; одинадцяті – формулюють об'єкт злочину при вбивстві на замовлення як життя людини [13, с. 39; 44, с. 25]; дванадцяті – впевнені, що об'єктом цього злочину є життя особи [40, с. 155].

Продукуються й інші точки зору з приводу безпосереднього об'єкта складу злочину, передбаченого п.11 ч.2 ст.115 КК України, але вони тією чи іншою мірою повторюють вищезазначені судження з елементами певної модифікації конкретних авторів.

Вважаємо, що з метою оптимального визначення безпосереднього об'єкта цього складу злочину необхідно врахувати всі позитивні підходи до розуміння досліджуваних суспільних відносин. З вищезазначених суджень, на мій погляд, можна зупинитися на тому, що: 1) об'єктом складу злочину вбивство на замовлення слід визнати суспільні відносини (а не право людини на життя, як зазначають А.Н. Ігнатов, Ю.А. Красіков, Ф. Лист, а також не право на життя як на полягає А.М. Красіков, не право будь-якої (тобто абстрактної людини) на власне життя, у біологічному її розумінні, як стверджують

Є.П. Григоніс, О.В. Леонтьєв, не жива людина, як бажає цього А.І. Бородулін, також не життя як на цьому наполягає М.Й. Коржанський, а також не життя людини, як наполягають Ю.В. Александров, І.В. Дороніна, не життя особи, як стверджує С.І. Селецький, не суспільні відносини, що забезпечують життя іншої людини, як це стверджує С.С. Алексєєв. У контексті зазначеного нами, а також зупиняючись на негативному аспекті спробуємо пояснити свою позицію. Так, А.М. Ігнатов, Ю.А. Красіков, Ф. Ліст хоча і наполягають, що право на життя – це безпосередній об'єкт, досліджуваного складу злочину. Проте в цьому випадку, можливо слід погодитися з Ю.А. Красіковим у твердженні про те, що термін «право» багатозначний. Часто він не має юридичного змісту. Юридична наука оперує цим терміном як правовим. У теорії права розрізняють в об'єктивному і суб'єктивному сенсі, або просто об'єктивне або суб'єктивне право тобто в позитивному плані – інституційне утворення близьке до розуміння закон [11, с. 53]. Суб'єктивне право - юридична можливість певної поведінки, що належить конкретному суб'єкту [15, с. 66]. Право людини на життя теорією природного права розглядається як невід'ємне право, а не дароване ким-небудь. Право розглядалось лише як безпосередньо-соціальне прагнення, домагання [15, с. 147]. У наш час право стало юридичною реальністю. Життя людини є об'єктивно існуючим благом. Поряд з цим це право охороняється позитивним правом. Проте охороняється не благо і не право, а суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони, життя іншої людини; 2) ці відносини існують у сфері охорони умов, що забезпечують життя іншої людини (як це стверджує В.К. Матвійчук); 3) ці відносини забезпечують умови з охорони життя.

Суть же розбіжностей і негативних моментів у зазначених вище точках зору, полягає в тому, що деякі автори: 1) вбачають, що в об'єкті не відносини, а право на життя людини; 2) зводять об'єкт до права на життя (посягання на права особи), а не суспільні відносини; 3) переконані, що об'єктом цього злочину є життя особи. Разом з тим, викладене ще не дає можливості дати вичерпну відповідь відносно безпосереднього об'єкта складу злочину умисне вбивство, вчинене на замовлення. Необхідно ще проаналізувати структурні елементи відносин, окремою складовою яких є предмет відносин. Тому загальновизнаним є той факт, що винний при вчиненні цього злочину впливає на предмет відносин і своїми діями порушує або намагається порушити суспільні відносини, тобто їм завдає істотної шкоди або ставить їх під загрозу завдання такої шкоди.

Висновок. У кримінально-правовій літературі, яку підтримує переважна більшість вчених, запропонована така структура суспільних відносин: 1) це суб'єкти (носії) відносин; 2) це – предмет, з приводу якого існують відносини (тобто це те, з приводу чого існують відносини); 3) це – соціальний зв'язок (соціально-значуща діяльність як зміст відносин [29, с. 35-48].

Маючи структуру суспільних відносин (об'єкта) та аналіз існуючих точок зору на об'єкт досліджуваного злочину, можна запропонувати наступне формулювання безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого п.11 ч.2 ст.115 КК України: «Це суспільні відносини, спрямовані на забезпечення умов з охо-

рони життя іншої конкретної людини як найвищої соціальної цінності та найвагомішого із особистих благ».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальне право України: Особлива частина – розділи I, II: Практикум: Навчальний посібник / За заг. ред. Матвійчука В.К. / В.Д. Гвоздецький, В.К. Матвійчук, І.О. Хар та ін. – К. : КНТ, 2008. -256 с.
2. Кримінальне право України: Загальна та Особлива частини: навчальний посібник / В.О. Кузнєцов, М.П. Стрельбицький, В.К. Гіжевський. – К. : Істина, 2005. – 380 с.
3. Кримінальне право і законодавство України. Частина Особлива. Курс лекцій / За ред. М.Й. Коржанського. – К. : Атіка, 2001. – 544 с.
4. Курс советского уголовного права. Часть Особенная: Т. 3. – Л., 1973. – 478 с.
5. Объект убийства: проблемы теории и практики // Уголовное право. – 2005. – № 2. – 32 с.
6. Российское уголовное право: Особенная часть: В 2 т. – Т.2. / Под ред. А.И. Рарога. – М., 2001. – С. 51-56.
7. Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник / Под ред. М.П. Журавлева, С.И. Никулина. – М., 1998. – С. 374.
8. Уголовное право России. Особенная часть: Учебник/ Под ред. В.Н. Кудрявцева, А.В. Наумова. – М. : 1999. – 431 с.
9. Уголовное право. Общая часть: [конспект лекцій] / [сост. А.В. Петренко]. – М. : АСТ; СПб. : Сова, 2010. – 160 с.
10. Уголовное право. Особенная часть: Учебник / Под ред. В.Н. Петрашова. – М. : 1999. – 544 с.
11. *Агаронов А.В.* Уголовная ответственность за убийство: Монография / А.В. Агаронов. – М. : Юрлитинформ, 2011. – 192 с.
12. *Александров Ю.В.* Злочини проти життя та здоров'я особи / Ю.В. Александров // Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник. (Ю.В. Александров, О.О. Дударов, В.А. Клименко та ін.) / За ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. – Юридична думка, 2004. – С. 37-76.
13. *Александров Ю.В.* Злочини проти життя та здоров'я особи / Ю.В. Александров // Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник. (Ю.В. Александров, О.О. Дударов, В.А. Клименко та ін.) – [вид.2-ге, переробл. та доповн.] / За ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. – Юридична думка, 2004. – С. 37-76.
14. *Александров Ю.В., Яценко С.С.* Преступления против жизни, здоровья, свободы и достоинства личности / Александров Ю.В., Яценко С.С. // Советское уголовное право. Часть Особенная: Учебное пособие. – Вып.1. / Под ред. Е.Н. Смирнова и А.Ш. Якунова. – К. : Из-во НИИ РИО МВД СССР , 1975. – С.128–185.
15. *Алексеев С.С.* Общая теория права / С.С. Алексеев. – М. : Юрид. лит. 1981. – Т.1 – 360 с.
16. *Бабичев А.Г.* Убийство: проблемы, теория, практика. – М. : Изд-во «Юрлитинформ», 2008. – 192 с.
17. *Бородулин А.И.* Убийство по найму // Под ред. проф. Р.С. Белкина. – М. : Новый Юрист, 1997. – 78 с.

18. *Бородин С.В., Игнатов А.Н.* Преступления против личности / С.В. Бородин, А.Н. Игнатов / Советское уголовное право. Часть Особенная / М.И. Якубович, В.А. Владимиров, Н.И. Загородников и др.: под ред. Н.И. Загородникова, В.А. Владимирова, М.И. Якубовича. – М. : Изд-во «Юридическая литература», 1965. – С. 146 – 202.

19. Гаджи Мамедов первым в СССР раскрыл заказное убийство, за что был награжден Горбачевым / ИА REGNUM. Подробности: [Электронный ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.regnum.ru/news/698436.html#ixzz1Q0jIc23o>.

20. *Григонис Э.П., Леонтьев О.В.* Ответственность за преступления, совершаемые медицинскими работниками: Учебное пособие / Э.П. Григонис, О.В. Леонтьев. – СПб. : 2008. – 158 с.

21. *Дурманов Н.Д.* Преступления против жизни, здоровья, свободы и достоинства личности / Н.Д. Дурманов // Советское уголовное право. Особенная часть / Б.А. Куринов, В.Д. Меньшагин, Г.А. Кригер и др.; под. общей ред. В.Д. Меньшагина, Н.Д. Дурманова, Г.А. Кригера. – М. : Изд-во Московского ун-та, 1971. – С. 141 – 196.

22. *Дурманов Н.Д.* Преступления против жизни, здоровья, свободы и достоинства личности / Н.Д. Дурманов / Советское уголовное право. Особенная часть / Борзенков Г.Н., Дурманов Н.Д., Красинов Ю.А. и др.; под ред. Г.А. Кригера, Б.А. Куринова, Ю.М. Ткачевського. – М. : Изд-во Москов. ун-та, 1982. – С.138-183.

23. *Ильенков Э.В.* Философия и культура. – М. : Издательство политической литературы (серия: Мысли XX века). 1991. – 464 с.

24. *Игнатов А.Н., Красиков Ю.А.* Курс российского уголовного права: В 2 т.: Т. 2 Особенная часть. – М. : 2002. – 612 с.

25. *Коржанський М.Й.* Кримінальне право України: Особлива частина / М.Й. Коржанський. – К. : Генеза, 1998. – 592 с.

26. *Короленко Н.П.* Понятие и виды преступлений против жизни и здоровья / Н.П. Короленко // Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: Учебник / Под ред. Е.Л. Стрельцова. – Х. : ООО «Одиссей», 2002. – С. 293–294.

27. *Коробеев А.И.* Понятие, система и виды преступлений против личности / А.И. Коробеев // Полный курс уголовного права: В 5 Т. / Под. ред. докт. юрид. наук, проф., заслуженного деятеля науки РФ А.И. Коробеева. Т. 2: Преступления против личности. – СПб. : Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2008. – С. 128–131.

28. *Кондрашова Т.В.* Проблемы уголовной ответственности за преступления против жизни, здоровья, половой свободы и половой неприкосновенности / Т.В. Кондрашова. – Екатеринбург, 2000. – 158 с.

29. *Кузнецова Н.Ф.* Преступление, состав преступления уголовно-правовой нормы / Н.Ф. Кузнецова // Вестник МГУ. – Право. – 1967. – № 4. – С. 35-48.

30. *Кудрявцев В.М.* Общая теория квалификации преступлений. – [2-е изд., перераб. и доп.] – М. : Юридическая литература, 1972. – 352 с.

31. *Литвин О.П.* Злочини проти життя: Навч. посібник / О.П. Литвин. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 232 с.

32. *Матвійчук В.К., Присяжний В.М.* Забруднення, засмічення та виснаження водних об'єктів: відповідальність і досудове слідство та запобігання: Монографія. – К. : КНТ, 2007. – 272 с.

33. *Матвійчук В.К.* Теоретичні та прикладні проблеми кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища: Монографія / В.К. Матвійчук. – К. : Національна академія управління, 2011. – 368 с.

34. *Мирошниченко Н.А.* Текст лекцій к спецкурсу «Учение о преступлении и составе преступления и их значение для квалификации» Рекомендован для студентов судебно-прокурорской специализации. «Юридична література». – Одесса, 2003. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://www.adhdportal.com/book_1742_chapter_1_Anotacija.html

35. *Никифоров Б.С.* Объект преступления по советскому уголовному праву / Б.С. Никифоров. – М. : Госюриздат, 1960. – 229 с.

36. *Неклюдов Н.А.* Руководство к Особенной части русского уголовного права / Н.А. Неклюдов. – Т.1. – СПб: 1976. – 583 с.

37. *Наумов А.В.* Объект преступления / А.В. Наумов // Учебник уголовного права. Общая часть; под ред. В.Н. Кудрявцева, А.В. Наумова. – М. : Изд-во «Спартак», 1996. – с. 84-89.

38. *Орзих М.Ф.* Личность и право. – М. : Юридическая литература, 1975. – 112 с.

39. *Пионтковский А.А.* Курс советского уголовного права: В 6-ти т.: Т. 6. Часть Особенная. Преступления против личности, ее прав. Хозяйственные преступления / [редакционная коллегия: А.А. Пионтковский, П.С. Ромашкин, В.М. Чхиквадзе]. – М. : Изд-во «Наука», 1971. – 572 с.

40. *Селецький С.І.* Кримінальне право України. Особлива частина: Навч. посібник / С.І. Селецький. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 504 с.

41. *Сташис В.В.* Преступления против жизни, здоровья, свободы и достоинства личности / Сташис В.В. // Уголовное право Украинской ССР на современном этапе. Часть Особенная. – К. : Изд-во «Наукова думка», 1985. – С. 108 – 160.

42. *Тугаринов В.П.* Личность и общество. – М. : Изд-во «Мысль», 1965. – 191 с.

43. *Чернишова Н.В.* Кримінальне право України. Тези лекцій і практичні завдання для курсантів Київського училища міліції МВС України. / За ред. рек. В.М. Бовсуновського та ін. – К. : Наукова думка, 1995. – 455 с.

44. *Чованов О.А.* Злочини проти життя та здоров'я особи / О.А. Чованов // Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник / За заг. ред. Є.Л. Стрельцова. – Х. : Одиссей, 2009. – С. 20-50.

45. *Шаргородский М.Д.* Преступления против жизни, здоровья, свободы и достоинства личности / М.Д. Шаргородский // Советское уголовное право. Часть Особенная / П.П. Михайленко., С.А. Домахин, М.Д. Шаргородский и др.; под ред. П.П. Михайленка. – К. : РИО при МВД УССР, 1968. – С. 187-246.

46. *Шаргородский М.Д., Осипов П.П.* Преступления против личности / М.Д. Шаргородский, П.П. Осипов // Курс советского уголовного права. Часть особенная: Т. 3. / Н.А. Беляев, Г.З. Анашкин, М.Д. Шаргородский и др.; отв. редакторы Н.А.Беляев, М.Д. Шаргородский. – Ленинград : Изд-во Ленинградского университета, 1973. – С. 473-660.

47. *Яценко С.С., Шапченко С.Д.* Злочини проти життя, здоров'я, волі і гідності особи / С.С. Яценко, С.Д. Шапченко// Кримінальне право України. Особлива частина: /Г.В. Андрусів, П.П. Андрушко, С.Я. Ликова та ін.; за ред. П.С. Матишевського та інших – К. : Юрінком Інтер, 1999. – С. 139-286.

Лопашук Д.І. Наукові підходи до розуміння родового і безпосереднього об'єктів складу злочину вбивства, вчиненого на замовлення

У статті коротко досліджено та проаналізовано наукові підходи щодо розуміння родового і безпосереднього об'єктів складу злочину вбивства, вчиненого на

замовлення, як обов'язкових елементів, які визначають характер злочину, його суспільну небезпеку.

Ключові слова: родовий і безпосередній об'єкти; суспільні відносини; блага; інтереси; сучасні концепції; кримінальне право; вбивство, вчинене на замовлення.

Лопашук Д.И. Научные подходы к пониманию родового и непосредственного объектов состава преступления убийства, совершенного по заказу

В статье коротко исследованы и проанализированы научные подходы, касающиеся понимания родового и непосредственного объектов состава преступления убийства, совершенного по заказу, как обязательных элементов, которые определяют характер преступления, его общественную опасность.

Ключевые слова: *родовой и непосредственный объекты; общественные отношения; блага; интересы; современные концепции; уголовное право; убийство, совершенное по заказу.*

Dmytro Lopashchuk. Scientific approaches to the understanding of the generic and the direct objects of a crime, in particular, contract killing

The article investigates and analyses in brief scientific approaches to understanding of defined contract killing as a mandatory element determining the crime nature, its danger to society.

Key words: *the generic and the direct objects, public relations, benefits, interests, modern concepts, Criminal Law, contract killing.*

Стаття надійшла до редакції 02.10.2014.